

## El somiador - Ian McEwan

Ian McEwan és conegut sobretot per la depravació temàtica dels seus textos, escrits amb humor britànic i amb una rigorosa aplicació de les tècniques narratives. McEwan aconsegueix que el lector llegeixi històries d'incest, violacions i sdomasquisme amb una complaença esbalaïdora: deu ser dels pocs autors capaços d'horrificar delectant. Probablement per això no vaig poder resistir la temptació de llegir *El somiador*, la seva primera incursió en la narrativa juvenil.

El somiador del títol és Peter Fortune, un nen de deu anys que té certa tendència al silenci, a la soledat i al recolliment. Els adults, que ignoren que qui no sap estar sol tampoc sap estar en companyia, no suporten que Peter es passi part del temps somiant despert, tot i que no fa mal a ningú i que no és pas menys intel·ligent que els altres nens. El llibre de McEwan consta d'una breu introducció seguida per set narracions protagonitzades per Peter, que no són exactament contes però que es poden llegir de manera independent. En cada narració, un fet qualsevol dispara la imaginació de Peter. En tots aquests somnis s'esdevé una metamorfosi: el nen es converteix en un gat, una nina pren vida, un perdonavides perd el seu poder...

Friedrich Nietzsche, a *El viatger i la seva ombra*, va establir, a còpia d'aforismes metafòrics, una peculiar teoria de la literatura. Vegem-ne un exemple que ens resultarà útil per valorar *El somiador*: «A totes les obres d'art és necessari que hi hagi una cosa com el pa, perquè puguin reunir efectes diferents: efectes que si es succeïssin sense cap repòs momentani, cansarien immediatament i provocarien repugnància.» En tota obra d'art, doncs, s'estableix una dinàmica de repetició i novetat, de tècnica i art. El talent del narrador consisteix a aconseguir que el pa de la tradició tingui tant interès com les diferents viandes de la novetat que el pa està encarregat de vincular.

Amb *El somiador*, McEwan demostra un domini de la dosificació del pa narratiu que ja ens havia cridat positivament l'atenció en la seva narrativa «per a adults». A banda del canvi de perspectiva -i també temàtic- d'aquest llibre, el respecte amb què tracta el lector, la professionalitat amb què ordeix la trama de manera que resulti atractiva, és la mateixa que es manifesta a la resta de la seva obra. Com en tot conte modern, cadascuna de les narracions protagonitzades per Peter es basa en la vinculació entre dos o tres fets. Però el que destaca d'*El somiador* és que la resta del conte, és a dir, el pa que esmentava Nietzsche -el rerefons quotidià, necessari però extremament variable, que fa que el conte sigui creïble i que fa destacar els fets nuclears- és exactament genial, i alhora mètricament adequat per als lectors juvenils als quals s'adreça. Llegint aquest llibre m'ha semblat aprendre que escriure no és només imaginar els cims narratius que fan memorable una narració, sinó saber fer transitables les valls que tenen la funció aparentment humil de relacionar els cims.

Al conte titulat *La crema netejadora*, per exemple, el nucli és el fet que Peter descobreix una crema que fa desaparèixer tot allò que toca. El lloc on la descobreix

forma part del pa narratiu: cal explicar algun detall que faci versemblant la troballa. Doncs bé, Peter troba la crema en un calaix de la cuina on hi havia «coses que no tenien un lloc per elles soles, coses que no servien per res però que no es mereixien que les llencessin, coses que potser [els pares] arreglarien algun dia, com ara piles no gastades del tot, femelles sense visos, la nansa d'una tetera de molt valor, un cadenat sense clau [...]. monedes estrangeres, una llanterna sense bombeta, un guant sense parella que l'àvia havia fet amb molt d'amor abans de morir [...]». Quan Peter veu la seva família descansant al jardí, voltada de diaris, sandvitxos i envasos de iogurt, el narrador observa: «Amb aquella gent no hi havia res a fer, però d'altra banda no els podia pas llençar». Els pares, doncs, són l'equivalent humà del contingut del calaix de la cuina. Però com que no els pot ficar al calaix, Peter els esborra amb la crema netejadora: meravellosa dialèctica del pa i la vianda.

En un article titulat *Com reconèixer una pel·lícula porno*, Umberto Eco proposa una aplicació pràctica -sense citar-lo- del principi del pa de Nietzsche. Segons el semiòtic italià, una pel·lícula porno consisteix en una sèrie d'apariaments sexuals units per temps morts, per escenes prescindibles i interminables: absurdes, llarguíssimes, improcedents. La pel·lícula porno, doncs, es defineix per l'autosuficiència dels cims eròtics i pel menyspreu absolut amb què dibuixa les valls de la normalitat. El text literari de McEwan, en canvi, exemplifica la integració natural d'un paisatge literari conegut per tots els lectors: el país de la infantesa.

Escriure és, en gran mesura, evocar. Al contrari de tants autors de literatura juvenil que adjudiquen concepcions adultes del món als adolescents que protagonitzen els seus relats, *El somiador* té el mèrit de recuperar una visió juvenil dels grans, dels companys, dels germans, dels animals, dels bebès. Això sol ja el fa aconsellable per als adults que han oblidat com eren de petits. Descriuint els somnis de Peter, MacEwan no retrata, sinó que grata, i en fer-ho replanteja les cabòries de tot ésser humà: la violència, el penediment, l'error, la percepció de la realitat. Si els somnis meravellosos de Little Nemo servien per oblidar, el somieig fantàstic de Peter Fortune serveix per aprendre.